STABILIREA IDENTITĂȚII SOLICITANȚILOR ASISTENȚEI NOTARIALE ȘI PROVOCĂRI CONTEMPORANE

ESTABLISHING THE IDENTITY OF APPLICANTS FOR NOTARY ASSISTANCE AND CONTEMPORARY CHALLENGES

Vitalii PISTRIUGA, ORCID: 0000-0002-2818-7159
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.961

e-mail: pisvital@yandex.ru

Cu toate că dezvoltarea tehnologiilor informaționale deschide tot mai multe perspective, reglementarea juridică a relațiilor sociale ce vizează aceste tehnologii și aplicarea lor în viața contemporană ridică foarte multe semne de întrebare față de autoritățile legislative. Tergiversarea procesului legislativ și întârzierea în luarea deciziei creează incertitudini în aplicarea acestor inovații, precum și poate aduce daune economiei statului.

Prima facie, solicitantul asistenței notariale este privit în calitate de subiect de drept. Codul civil atribuie acest rol persoanei fizice și persoanei juridice. Este unanim recunoscut că, pentru a deveni subiect de drept este nevoie de recunoașterea personalității juridice, iar în domeniul dreptului privat este vorba despre dobândirea capacității de folosință. În prezent, fiecare persoană fizică dobândește capacitatea de folosință din momentul nașterii iar, în unele cazuri, chiar și mai devreme [1, art. 24]. Spre deosebire de persoana fizică, care se bucură de inteligență naturală, care îi oferă posibilitatea de a lua decizia în mod independent și în interes propriu, statul recunoaște calitatea de subiect de drept și după persoana juridică, capacitatea de folosință a căreia se dobândește din data înregistrării de stat, cu unele excepții [1, art. 176]. Atribuirea capacității de folosință persoanei juridice a apărut grație ficțiunii juridice, fără a fi legată de aptitudinile intelectuale independente ale acesteia.

Intervenția tehnologiilor informaționale a generat dispute în privința unei noi categorii, numită de unii autori „persoana electronică” [2]. În cadrul prezentului articol, vom considera că inteligența artificială este o varietate a persoanei electronice, cea din urmă având și alte reprezentări. Inteligența artificială (IA) este utilizată în diferite domenii, iar „setările” acesteia permit de a concluziona că IA se bucură de independență în luarea deciziei, bazată pe propria inteligență cu posibilitatea de autodezvoltare, și acest grad de independență se află în continuă creștere. Pe bună dreptate, unii critică ideea de a recunoaște după IA personalitate juridică, bazându-se pe deosebirile de persoana fizică [3]. Totuși, deosebiri omogene putem vedea și în cazul comparării cu persoana juridică. Drept consecință, de fapt, rămâne doar la discreția statului suveran de a recunoaște sau nu personalitatea juridică după persoana electronică sub imperiul sistemului de drept respectiv. De exemplu, în 2017 în Japonia, unui chat-bot i-a fost oferit permis de ședere

(este vorba despre chat-bot-ul *shibuya mirai*). Tot în anul 2017, în Arabia Saudită un robot a obținut statut de cetățean și este poziționat ca femeie. În ambele cazuri nu a avut loc modificarea cadrului legal, fapt care a generat conflicte [2, p. 21].

În al doilea rând, este de observat că stabilirea identității (cu alte cuvinte, identificarea) nu este descrisă în legislația națională. Legea privind procedura notarială conține o normă specială dedicată stabilirii identității [4, art. 12]. Totuși, nici norma juridică în cauză nu descrie procedura de stabilire a identității, niciun act normativ subsecvent acesteia. Articolul examinat nu conține prevederi privind stabilirea identității persoanei juridice, fiind reglementate doar actele de identitate pentru persoane fizice. În linii generale, identificarea presupune atribuirea unui obiect unor însușiri speciale, care permit deosebirea de obiecte similare. Identificarea subiectului presupune corespunderea acestuia datelor despre acest subiect. Dacă anterior pentru identificare au fost suficiente numele și prenumele, în prezent pentru identificare sunt necesare mai multe date personale. Norma juridică examinată stipulează datele personale obligatorii minime necesare pentru identificarea persoanei, inclusiv persoanei juridice.

În cazul persoanei fizice datele de identificare trebuie să fie bazate pe datele biometrice caracteristice acestei persoane, cum ar fi: culoarea și forma ochilor, grupa sanguină, forma capului, amprenta degetelor, înălțimea etc. În ultima vreme, datele biometrice nu sunt indicate în actele de identitate eliberate, ci doar fotografia titularului actului. Ca urmare, datele persoanele stipulate în lege se indică în actele notariale, iar stabilirea identității se realizează prin verificarea corespunderii persoanei fizice prezente în fața notarului cu persoana înfățișată pe fotografia aflată în actul de identitate prezentat. Evident, în prealabil, notarul este obligat să verifice valabilitatea actului de identitate prezentat, precum și a datelor de identitate reflectate în actul de identitate, prin accesarea datelor registrului de stat al populației. Toate aceste acțiuni pot fi denumite „identificarea fizică" a persoanei. Față de persoana juridică identificarea fizică nu este posibilă din motiv că reprezintă o ficțiune juridică, care nu este materializată ca subiect de drept.

În curând, va intra în vigoare legea, care definește „identificarea electronică" oferind următoarea semnificație *proces de utilizare a datelor de identificare ale persoanelor în formă electronică, reprezentând în mod unic fie o persoană fizică sau juridică, fie o persoană fizică care reprezintă o persoană juridică*, iar „date de identificare personală" înseamnă *set de date care permite stabilirea identităţii unei persoane fizice sau a datelor de identificare ale unei persoane juridice ori a identităţii persoanei fizice care reprezintă o persoană juridică* [5, art. 2]. Identificarea electronică este utilizată în diferite domenii [6, p. 4-5]. Identificarea electronică se realizează în prezent prin intermediul semnăturii electronice avansate [7, art. 4], precum și în alt mod, cum ar fi serviciul guvernamental de autentificare și control al accesului MPass. Este de atenționat că, deși identificarea electronică în acest mod prezumă reprezentarea fizică, totuși, în realitate, nu este exclus faptul că instrumentul sau datele de identificare electronică au fost aplicate de către persoane terțe, fie cu consimțământul titularului, fie fără acest acord.

În al treilea rând, apare problema legată de identificarea persoanei la distanță. În curând Guvernul urmează să stabilească metodele recunoscute de identificare a persoa-

nei la distanţă. Identificarea electronică se bazează pe datele individuale/personale ale subiectului. Un anumit grup de date personale de regulă se numește „profilul” persoanei. În prezent, aproape pentru fiecare persoană care utilizează resurse informaționale deschise, chiar și un smartphone, este format un profil, pe alocuri cu date biometrice ce permit accesarea serviciului (de ex., amprenta degetului, fața, ochiul). Securitatea datelor personale în acest caz ridică foarte multe semne de întrebare [8]. Profilul persoanei poate fi utilizat pentru identificarea persoanei. Faptul dat atrage riscul identificării false, iar la elaborarea cadrului legal ce ține de activitatea notarială la distanță urmează a fi luate în considerație și amenințările existente în domeniul dat.

Urmărind scopul utilizării serviciilor electronice și în activitatea notarială, în special în competențele ce țin de identificarea electronică a persoanei, concomitent cu ajustarea legii actuale, este evidentă și necesitatea unor noi reglementări bine chibzuite, care vor găsi soluții optime, mult așteptate de societatea civilă, inclusiv de autorul prezentului articol.

Referințe:

1. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 06.06.2002. Intrat în vigoare la 12.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2002, nr. 82-86, art. 661.
2. АКСЕНОВА, М. Концепция «электронного лица» в правовом пространстве. В: *Юрист*. 2020, № 7, сс. 18-24.
3. ДУРНЕВА, П. Искусственный интеллект: анализ с точки зрения классической теории правосубъектности. В: *Гражданское право*. 2019, № 5, сс. 30-33.
4. Legea privind procedura notarială nr. 246 din 15.11.2018. În vigoare din 01.03.2019, cu unele excepții. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2019, nr. 30-37, art. 89.
5. Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere nr. 124 din 19.05.2022. În vigoare din 10.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 170-176, art. 317.
6. ТАНИМОВ, О. Влияние цифровых технологий на появление новых структурных элементов системы права. В: *Российская юстиция,* 2019, № 7, сс. 2-5.
7. Legea privind semnătura electronică și documentul electronic nr. 91 din 29.05.2014. În vigoare din 04.01.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 174-177, art. 397.
8. ЖАРОВА, А. Вопросы обеспечения безопасности цифрового профиля человека. В: *Юрист*. 2020, № 3, сс. 55-61.